

VECHIMEA ELEMENTULUI ROMÂNESC ÎN SPAȚIUL VARIEȘEAN

Prof. drd. Florin Zamfir

Localitatea Variaș a fost menționată oficial pentru prima dată în anul 1333, într-un registru papal de zeciuială al Episcopiei Cenad¹. Nu se poate afla cărei națiuni sau cărei religii aparțineau locuitorii acelei vremi, deoarece erau migratori și stăteau prea puțin timp într-un loc. Probabil că în acea perioadă proprietarii pământului erau maghiari, iar iobagii erau români și mai târziu și sârbi. La fel de posibil e să fi existat în Variaș și câțiva locuitori maghiari, care după ce Banatul a fost ocupat de otomani (1552), să fi fugit din localitate².

Numele comunei pare a avea legătură cu vechea stemă maghiară, pe care se afla pictată o cioară, iar numele acestei păsări în limba maghiară este „Varju“. Numele localității seamănă foarte mult și cu „varos“, prin care maghiarii desemnau o așezare mai mare, un târg (ulterior oraș), dar nu vom fi știind dacă Variașul a îndeplinit în acele timpuri condițiile pentru a ajunge la acest statut.

Să nu ne imaginăm că termenul de „localitate“ din acea perioadă istorică se aseamănă în măsură cât de mică cu înțelesul de azi al cuvântului. De regulă se compunea din 30-40 de case, mai toate din lemn, cu acoperișuri din trestie sau paie, fără coș pe ele, și la care, în loc de ferestre sau uși, se foloseau cîrpe sau piei de animale. Localități cu mai mult de 30 de case erau numite deja „mari“.

La fel ca mai toate localitățile din Banatul de câmpie, Variașul se afla pe un teren mlăștinos și din această cauză nu se putea extinde prea mult. Nicolae Stoica de Hațeg ne creează o

¹ N. Engelmann, *Warjasch*, Herausgegeben im Auftrag der Heimatortsgemeinschaft, 1980, p.254; Aron Rosici, *Iz sela u selo, Variaș*, Editura Criterion, București, 1985, p. 77; Primăria Variaș, *Monografia comunei Variaș, județul Timiș*.

² Primăria Variaș, *Monografia comunei Variaș, județul Timiș*.

imagine apocaliptică asupra Banatului acelor vremi. El spune că apele au acoperit provincia, făcând-o de nelocuit. Dar apele și mlaștinile nu erau singurul flagel, căci ele „boale aducea, friguri cu epidemie și ciumă”. Ținutul mlaștinos era populat de vietăți care, de regulă, provoacă repulsie, precum: „șerpi, goange, țânțari, broaște”, dar și de animale sălbatice, unele înfricoșătoare: „lupi, urși, cerbi, porci, iepuri, vulpi, mâțe sălbatice”³. Nu departe de această descriere, se afla și Variașul acelor vremi.

În timpul stăpânirii otomane (1552-1716), în Variaș au rămas câteva familii de „valahi” (români), la care s-au adăugat, într-un număr destul de redus, primii locuitori sârbi care s-au stabilit în localitate. Având în vedere terenul mocirlos, sârbii și românii nu lucrau pământul, ci erau crescători de animale⁴.

În urma înfrângerii turcilor, prin pacea de la Passarowitz din 1718, teritoriul Banatului a trecut în stăpânirea Imperiului austriac. Infrastructura provinciei era practic inexistentă. Atât din cauza terenului mlaștinos cât și din cauza lipsei de căi de comunicație adecvate, accesul în noua provincie cucerită era foarte dificil și transportul de mărfuri practic imposibil. Autoritățile austriece și-au dat imediat seama că un control efectiv al provinciei impunea în primul rând dezvoltarea infrastructurii.

Totuși, terenurile din Banat erau improprii pentru culturi agricole. Ele erau supuse unor inundații periodice și fiind lipsite de scurgere erau mlaștinoase, condițiile de viață fiind foarte grele. Într-o primă perioadă, mortalitatea între coloniștii germani era extrem de ridicată, mulți dintre ei murind din cauza malariei sau a altor boli hidrice. Noile valuri de imigranți abia erau suficiente pentru a compensa această mortalitate. De aceea, autoritățile austriece au decis să întreprindă un vast program de lucrări hidrotehnice, având scopul protecției terenurilor din câmpia Banatului împotriva inundațiilor și salubritatea întregii zone. Această sarcină i-a revenit lui Maximilian Fremaut.

³ Nicolae Stoica de Hațeg, *Cronica Banatului*, ediția a II-a, ediție îngrijită de Damaschin Mioc, Timișoara, Editura Facla, 1981, p. 169.

⁴ N. Engelmann, *op.cit.*, p. 32.

După cucerirea austriacă, în anul 1717 Variașul e menționat ca având 40 de case⁵. La sfârșitul unui nou război turco-austriac, dintre anii 1736-1739, Austria a pierdut teritoriile de la sud de Dunăre și Sava. În 1739, după pacea de la Belgrad, odată cu armata și autoritățile austriece, s-au refugiat din nordul Serbiei în Banat aproximativ 50.000 de sârbi, conduși de patriarhul Arsenie IV Iovanovici Șakabenta. Atunci s-au stabilit în localitate o masă considerabilă de țărani sârbi, la care din anul 1786, s-au adăugat coloniști germani⁶. Până la încheierea lucrărilor de desecare a ținutului, primele generații de coloniști s-au confruntat cu sărăcia și epidemiile, datorate terenului mlăștinos și climei nesănătoase.

Așa cum menționează monografia germană realizată de Nicolaus Engelmann, după sosirea germanilor în Variaș, aceștia au locuit în preajma sârbilor și a românilor⁷. Exista Variașul iliric (sârbo-român) și Variașul german. În partea ilirică se afla o stradă pe care germanii o numeau Wallasch-Gass (strada valahă)⁸. Trăind în apropierea românilor, germanii au preluat la început unele elemente de civilizație de la aceștia. Astfel, primul hambar german pentru știuleți de porumb, a fost construit după model românesc, fiind numit „Walachsche cucuruzkorb”. Acesta era construit din lemn și nuiele, având în partea de jos o deschizătură și era așezat pe grinzi de lemn, la 25-30 cm deasupra solului⁹.

După 1718, românii și sârbii au format o națiune artificial construită de austrieci: „națiunea illirică”, care nu se baza pe unitatea de origine și limbă, ci pe unitatea de credință, care era ortodoxă la ambele popoare.

În fața ofensivei otomane, patriarhul de la Ipek, Arsenie III Cernoievici, trece de partea împăratului austriac Leopold I, care prin diploma din 21 august 1690, acordă sârbilor „privilegiile illirice” și extinde jurisdicția canonică a patriarhului sârb, asupra tuturor credincioșilor ortodocși. Populația sârbă era scutită de dijmele datorate clerului catolic, aceste dijme trebuind să fie folosite pentru

⁵ A. Rosici, *op.cit.*, p. 77

⁶ Primăria Variaș, *Monografia comunei Variaș, județul Timiș*.

⁷ N. Engelmann, *op.cit.*, p. 34.

⁸ *Ibidem*, p. 36.

⁹ *Ibidem*, p. 41.

întreținerea și consolidarea bisericii ortodoxe¹⁰. De teama represaliilor otomane, Arsenie III Cernoievici a fugit de la Ipek în teritoriul controlat de austrieici, întemeind Mitropolia de la Carloviț (în sârbește Karlovci).

Românii bănățeni văzând că mitropolitul ardelean Atanasie Anghel a trecut la unirea cu Biserica Romei (în 1701), s-au pus sub scutul privilegiilor date sârbilor și au format cu aceștia o singură biserică. Într-o perioadă când religia ortodoxă din Transilvania și Ungaria n-a fost recunoscută, când națiunea română era tolerată (admisă dar fără drepturi), alături de sârbi, românii bănățeni au beneficiat de o situație mai bună, bucurându-se de privilegiile care le-au permis să-și conserve individualitatea. Înzestrarea clerului și a locuitorilor ortodocși cu privilegii, s-a făcut de monarhia habsburgică, în scopul de a avea o forță opusă nobilimii maghiare¹¹. Regimul de toleranță al privilegiilor, a favorizat românii din Banat accesul la o serie de drepturi de care populația românească din celelalte provincii ale Imperiului n-au beneficiat: intrarea în orașe, accesul la meserii, accesul la funcții publice în administrația locală¹².

Aflați sub ierarhie străină, românii nu s-au bucurat numai de beneficii, deoarece în bisericile și școlile românești a fost impusă cu timpul limba sârbă, iar adoptarea scrierii cu alfabet latin, a fost interzisă și pedepsită de clericii sârbi. Fiind păstoriți și educați de preoți și învățători sârbi sau sârbizați, românii bănățeni erau în pericol de a fi deznaționalizați, mai ales în satele mixte, româno-sârbe. S-a produs de asemenea un proces de sârbizare a numelor. Numelor românești li s-a adăugat de regulă sufixul „vici”, dar și „ov”. Patriarhul Stratimirovici dăduse chiar un ordin tuturor directorilor de școli, să nu primească elevi de religie ortodoxă, decât dacă aveau un nume sârbizat. Spre exemplificare, căprarul (subofițerul) Vasile Ungureanu zis Vasa după prenumele său sârbizat, care era comandant peste pandurii (jandarmii) comitatului Timiș, avea doi fii, Andrei și Pavel. După ce au absolvit școala primară românească din Timișoara-Maiere, tatăl lor i-a înscris la

¹⁰ P. Bona, *Istorie, etnie și confesiune în Banat*, Editura Marineasa, Timișoara, 2004, p. 46-47.

¹¹ *Ibidem*, p. 51-53.

¹² *Ibidem*, p. 54.

Liceul Piarist (Andrei a urmat Liceul Piarist între anii 1808-1814, iar Pavel, între anii 1818-1824), care le asigura un viitor de „domni”. Pentru că ortodocșii-conform ordinului patriarhului sârb-nu se puteau înscrie la școlile nemțești și în învățământul secundar fără să aibă numele sârbizat, copiii căprarului Ungureanu au fost înscriși cu numele Vasici, derivat și sârbizat, de la prenumele tatălui lor, Vasa. Cei doi copii au avut destine diferite: Andrei Vasici a devenit primar al orașului Vârșeț și s-a sârbizat, iar Pavel Vasici a devenit medic și autor de tratate medicale și prin întreaga sa activitate a jucat un rol important în lupta românilor din Banat și Transilvania, pentru drepturi naționale și sociale¹³. Copiii români care frecventau școala, „purtau buciurn și oală la grumaz dacă îndrăzneau să vorbească în școală limba maternă”¹⁴, mărturisește un vechi document de arhivă.

Fără a fi acoperiți de documente, nu putem ști dacă românii vor fi avut biserică și școală în Variaș, înainte de migrația sârbă și după aceea. A trecut destul timp de atunci, iar românii acelor vremi sunt astăzi sârbi. Constituind probabil o comunitate mai mică sau lipsită de conducători hotărâți în a-și apăra naționalitatea, aflându-se sub ierarhie bisericească și școlară sârbă, românii din Variaș au fost tratat deznaționalizați.

O statistică din lucrarea monografică realizată de Aron Rosici, îi prezintă pe români într-o foarte slabă reprezentare numerică până în 1918, când Variașul a fost încorporat României. Iată numărul românilor pe ani: 1883-5; 1897-5; 1900-6; 1920-6¹⁵. Nu știm care este adevărul acestor cifre, căci dintr-o conscripție făcută de preoții sârbi, reiese că în anul 1860, se aflau în Variaș **97** de români¹⁶. În statistica prezentată de A. Rosici, românii nici nu există până în anul 1883, când sunt recenzate doar 5 persoane. Într-o statistică prezentată în monografia germană, realizată de N. Engelmann, date despre români există doar pentru anul 1881, când sunt menționați în număr de **41**¹⁷.

¹³ Direcția Județeană Timiș a Arhivelor Naționale (mai departe D.J.T.A.N.), *Fond Aurel Cosma*, dosar 80, fila 14.

¹⁴ D.J.T.A.N, *Fond familial Lungu-Puhallo*, act 187, fila 2.

¹⁵ A. Rosici, *op.cit.*, p. 30.

¹⁶ D.J.T.A.N, *Fond familial Lungu-Puhallo*, act 187, fila 1.

¹⁷ N. Engelmann, *op.cit.*, p. 74.

Dincolo de aceste cifre statistice relative și poate tendențioase, mai multe despre prezența elementului românesc în Variaș, putem afla studiind numele de familie ale locuitorilor comunei, prezentate pe numere de casă și pe străzi în monografia lui A. Rosici și datând din anul 1794.

Prima stradă sârbească în anul 1794

286 Lazarov Gavrița; 287 Lazarov Arsa; 288 Lazarov George; 289 Andrici Sava; 290 Andrici Ivan; 291 Țveici Toșa; 292 Țveici Iașa; 293 Antonov Iova; 294 Rosici Stoia; 295 **Sivan Pan**; 296 Milici Ioța; 297 Lepoiev Mitar; 298 Bojin Giura; 299 Tomin Ilia; 300 Nincov Arsa; 301 **Șolmoșan (Șoimoșan) Nica**; 302 **Șolmoșan (Șoimoșan) Toma**; 343 **Olcian (Oltean) Mia**; 342 **Orbulov Dimitrie**; 341 **Andraș Ioța**; 340 Stoicov Sava; 339 Lazarov Ana; 338 Cirician Steva; 337 Stoicov Proca; 336 Rosici Andria; 335 Rosici Jivan; 334 Mișcov Mia; 333 Lazin Steva; 332 Milovanov Pera; 331 Milovanov Steva; 330 Momirov Arsa; 329 Petrov Arsa; 328 Țveici Iova; 327 Petrov Ioța.

Strada principală

303 Nicolici Mihailo; 304 Petrov Nicola; 305 Petrov Iova; 326 Milutinovici Paia; 325 Latinchin Paia; 324 **Muncian (Muntean) Zaharie**; 306 Giurin Isa; 307 Nicolici Arsa; 308 Remin Stanco; 309 Miladinov Ilia; 310 Cirin Cuzman; 311 Marin Laza; 312 Marin Toșa; 313 Panin Paia; 314 Panin Sava; 323 Manoilov Vasa; 322 Rosici Stoia; 321 Nicolici Macsa; 320 Belin Iefta; 319 Belin Mia; 318 Marin Cuzman; 317 Belin Arsa; 316 Belin Sava; 315 Marin Arsa.

A doua stradă sârbească în anul 1794

228 Orbulov Pera; 229 **Crișan Todor**; 230 **Gligor Mihailo**; 231 Andrici Jiva; 232 Țoțin Tanațco; 233 Țoțin Trifun; 234 Țoțin¹⁸ Ievrem; 235 Țoțin Ilia; 236 Marinchin Sima; 237 Dachin Steva; 238 Manoilov Mita; 239 **Moisici Arsa**; 240 Todorov Iova; 241 Gircovici Stoico; 242 Gircovici Stoico; 243 Milici Stevan; 244 Zlatar Ignia; 285 Jivanov Costa; 284 Glogovan Iovan; 283 **Brașovan Mata**; 282 **Brașovan Petar**; 281 Neșin Mia; 280 Cirician Nera; 279 Stoiașin

¹⁸ Rosici, *op.cit.*, p. 27.

Stanco; 278 Ilin Paia; 277 Nicolici Pera; 276 **Muncian (Muntean) Giura**; 275 Luchin Paia; 274 Ostoin Ilia și Nicola; 273 Țoțin Anta; 272 Giurcin Arsa; 271 Lazin Sava; 270 **Ianculici (Iancu) Macsa**; 269 Milutinovici Laza.

Strada principală

245 Antonov Arsa; 246 **Lugojan Mitar**; 247 Savici Danilo; 248 Savici Ilia; 249 **Mihai Iustin**; 250 **Popovici Iefta**; 251 **Urisareț Iosa**; 268 Lazin Laza; 267 **Popa Mia**; 266 **Muncian (Muntean) Ioța**; 265 **Sichin Mitar**; 264 Naumov Paia; 263 Momirov Trifun; 262 **Constantinov Ioța**; 252 Zlatar Iovan; 253 Nicolici Macsa; 254 **Ciobota Todor**; 255 Budov Laza; 256 Budov Laza; 261 **Șolmoșan (Șoimoșan) Jarco**; 260 Savici Tanațco; 259 Savici Arsa; 258 Giosici Boga; 257 Giosici Boga.

A treia stradă sârbească în 1794

172 **Bobeș Arsa**; 173 **Cioba Stevan**; 174 **Ardelean Iova**; 175 Iovanov Todor; 176 Ciocov Pera; 177 Simin Arsa; 178 Rancov Rada; 179 **Stepanov Arsa**; 180 Petrov Vasa; 181 **Popovici Sava**; 182 Iovanovici Steva; 183 Spasoiev Paia; 184 Stoicov Vasa; 185 Stepanov Toșa; 186 Grajdul Primăriei; 187 Primăria; 227 **Crișan Nicola**; 226 Cirician Macsa; 225 Ivanov Mihailo; 224 Todorov Paia; 223 **Ardelean Constantin**; 222 **Muncian (Muntean) Iova**; 221 Giuroca Danilo; 220 Marinchin Giuca; 219 Peici Pera; 218 Adamov Vasa; 217 Crstin Iova; 216 **Meneșag Iacob**; 215 Latinchin Ranco; 214 Petrov Achim; 213 Milutinovici Macsa; 212 Odaie.

Strada principală

188 Jivcovici Ioța; 189 Savici Isa; 190 Ioțcov Jiva; 191 Popadici Giuca; 192 Iosin Arsa; 193 Iosin Iova; 194 Cuzmanov Șteva; 195 Spasoiev Andria; 196 Luchin Ierosim; 197 Moiscici Ticia; 198 Petrov Steva; 199 **Hoțoș Nicola**; 211 Școala sârbă; 210 Biserica sârbă; 209 Ristin Mitar; 208 Luchin Giuca; 207 Luchin Dimitrie; 206 Dachin Iova; 205 Peici Ilia; 204 Iosin Pera; 203, Savici Stepă; 204 Arsin Iova; 201 Naumov Iova; 200 **Bugar Filimon**¹⁹.

¹⁹ *Ibidem*, p. 28.

Strada a patra sârbească în anul 1794

114 **Ardelean Opra**; 115 **Bobeș Luca**; 116 **Lucaci Ana**; 117 Arsin Jiva; 118 **Milu Iohan**; 119 **Ursulici Pera**; 120 Rancov Sava; 121 **Pracial Iova**; 122 **Șmit Peter**; 123 Gavrilov Ivo; 124 Tomin Laza; 125 Giurița Ioța; 126 Todorov Iova; 127 Arsin Sava; 128 Acimov Mia; 129 Acimov Arsa; 130 Acimov Sava; 171 **Ardelean George**; 170 **Ardelean Nicola**; 169 Țoșin Vasa (aici era o moară cu cai); 168 Țoșin Vasa; 167 Crstin Arsa; 166 Iovanov Constantin; 165 Stepanov Iova; 164 Arsin Toșa; 163 Milosavliev Paia; 162 Constantinov Vasa; 161 Constantinov Arsa; 160 Stoicov Paia; 159 Todorov Mita; 158 Todorov Mia; 157 Moiscici Marco; 156 Rosici Paia; 155 Tadin Toșa.

Strada principală

131 Belin Marian; 132 Luchin Vasa; 133 Poștici Ianco; 134 **Rus Ianco**; 135 Stochici Tadia; 136 Stoișici Pera; 137 Stochici Macsa; 138 **Strainov Momir**; 139 Miatov Mia; 140 Nicolin Ioța; 141 Petrov Iefta; 142 **Valean (Vălean) Giura**; 154 Stevanov Sava; 153 Stevanov Iova; 152 Adamov Sima; 151 Peici Giuca; 150 Peici Acim; 149 Țoșin Iova; 148 Dacici Steva; 147 Acimov Macsa; 146 Cuzmanov Iova; 145 Iovanov Paia; 144 **Bobin Mia**; 143 Nicolin Iova²⁰.

Numele de familie având caractere îngroșate nu sunt, ori sunt suspecte de a nu fi, sârbești. Următoarele nume sunt românești: **Ardelean**, **Bobeș** (nume întâlnit și la românii din Olt), **Bobin** (nume întâlnit și la românii din Oltenia; de pildă, Nicolae Bobin a fost paroh la Maglavit, contemporan cu Petrache Lupu), **Brașovan**, **Cioba**, **Ciobota**, **Crișan**, **Gligor**, **Ianculici** (din **Iancu**), **Lugojan**, **Mihai**, **Muncian** (**Muntean**), **Popa**, **Rus**, **Olcian** (**Oltean**), **Șolmoșan** (**Șoimoșan**), **Ursulici** (**Ursu** sârbizat), **Valean** (**Vălean**).

Următoarele nume de familie sunt probabil românești: **Constantinov** (din **Constantin**), **Hoțoș**, **Moiscici** (**Moise**), **Orbulov** (din **Orbu**), **Popovici** (derivat din **Pop**), **Sichin** (nume

²⁰ *Ibidem*, p. 29.

întâlnit și la românii din Vrancea), **Strainov** (din **Străinu**), **Urisareț** (**Ursaru**)

Există nume care au și altă sorginte: **Stepanov** (posibil bulgăresc), **Andraș** (unguresc), **Lucaci** (unguresc), **Meneșag** (posibil unguresc), **Bugar** (posibil slovac), **Pracial** (posibil slovac), **Milu Iohan** (prenumele e german, dar numele nu poate fi încă identificat), **Șmit Peter** (nume german), **Sivan Pan** (evreiesc; în calendarul ebraic, Sivan este a noua lună a anului ecleziastic și a treia a anului civil).

Fiind sub conducere bisericească sârbească, românii din Variaș au fost botezați cu prenume sârbești, dar în cazul numelor situația este alta: neputând fi „reinventate”, unele au fost sârbizate, iar altele au rămas pur românești (Ardelean, Crișan, Muntean, Oltean, Lugojan, Brașovan, Popa, etc.). Prezența unor nume de sorginte oltenească în Variașul acelor vremi e explicabilă. Oltenia a fost anexată de Austria între anii 1718-1739. După ce Oltenia a revenit sub dominația otomană, mulți locuitori ai acesteia au ales să părăsească teritoriul de baștină emigrând în Banat, pentru a rămâne sub stăpânire austriacă. De pildă, românii din Comloșul Mare au origine oltenească.

Dacă studiem încă o dată repartitia familiilor pe străzi și numere de casă, putem constata că locuitorii români și presupuși români, ai Variașului, se aflau la următoarele numere de casă: 301, 302, 343, 342, 324, 229, 230, 239, 283, 282, 276, 270, 246, 249, 250, 251, 267, 266, 265, 262, 254, 261, 172, 173, 174, 181, 227, 223, 222, 199, 114, 115, 119, 171, 170, 134, 138, 142, 144. Prin urmare, românii și posibilii români, ocupau 39 de case în Variașul anului 1794, din cele 230 unde locuia populația illirică (aici se includ și numerele de casă unde se aflau Primăria, grajdul primăriei, biserica sârbă, școala sârbă). Dacă stabilim o medie de 4 persoane într-o familie, atunci este posibil ca românii să fi fost într-un număr aproximativ de 156 de persoane. Nu știm dacă și câți români locuiau în această perioadă printre germani.

Nu vom fi știind care era numărul românilor imediat după integrarea Banatului la Austria, dar al doilea val de sârbi care a venit în localitate după anul 1739, a modificat echilibrul numeric dintre români și sârbi, în favoarea celor din urmă. Având o majoritate

numerică și deținând sub control cele mai importante instituții ale vremii: școala și biserica, sârbii i-au asimilat pe români. În anul 1865, când s-a produs separarea românilor de ierarhia bisericească sârbă, în spațiul varieșean nu mai exista probabil niciun locuitor care să-și revendice originea românească sau chiar dacă erau astfel de persoane, numărul lor era insignifiant. Nu același lucru s-a întâmplat în alte comune mixte, unde comunitățile românești au fost mai puternice. În Timișoara, Mehala, Ciacova, Sânnicolau-Mare, Denta, Parța, Satchinez, Felnac, Saravale, Becicherecul-Mic, etc., românii nu au fost asimilați și atunci când s-a produs separarea ierarhică, românii și sârbii au împărțit averile bisericești și școlare pe cale pașnică sau prin procese care au durat mai mulți ani (în Satchinez, procesul s-a încheiat în anul 1888; românii au primit biserica și școala, despăgubindu-i pe sârbi cu 7.343 de florini și 35 de cruceri²¹). În unele localități mixte, unde elementul românesc a predominat, sârbii au fost asimilați de români, cum s-a întâmplat de pildă în localitățile Felnac și Chesinț (județul Arad).

Vechimea elementului românesc în Variaș, poate fi sugestiv dovedită și printr-un toponim al locului. Chiar după asimilarea etniei românești din Variaș, șvabii și sârbii au continuat să numească o zonă mlăștinoasă, acoperită cu stuf, aflată în apropierea localității (la vestul ei, în direcția Periam), cu toponimul „Mâncă lup”, de origine românească. În limba șvabilor, denumirea s-a deformat puțin, devenind „Mungă lup”. Șvabii, care înainte de 1918 și chiar după includerea Variașului în regatul român, nu cunoșteau limba română, își asumau acest toponim, crezând că aparține limbii lor. Cunoșcând limba română este lesne de observat că „Mungă lup” e o denumire dată de români unui spațiu în care într-adevăr, în vremi de mult apuse circulau lupii, constituind pentru oameni o zonă periculoasă. Dacă șvabii și sârbii au preluat această veche denumire de la români, este fără de tăgadă vechimea românilor în spațiul varieșean.

În zilele noastre, locuitorul Variașului, Miodrag Erdelean, nu se îndoiește de originea lui sârbă, deși, dacă numele lui n-ar fi fost maghiarizat la sfârșitul secolului al XIX-lea (în maghiară, Ardeal e Erdely, deci Ardelean a devenit Erdelean), s-ar fi scris cu litere pur

²¹ Arhiva Mitropoliei Banatului, *Fond cronici parohiale*, dosar Satchinez..

românești, așa cum a fost al străbunilor săi: Ardelean. În alte condiții istorice, Ivan Muncian, scriitorul sârb de origine varieșeană, s-ar fi numit Ioan Munteanu.

E posibil ca viitorul să ne aducă o nouă asimilare, aceea a sârbilor de către românii din Variaș. Am convingerea însă, că aceasta va fi una naturală și pașnică. Românii au fost și rămân un popor tolerant, care și-a asigurat continuitatea și perpetuarea etno-lingvistică și culturală, nu printr-o atitudine șovină și exclusivistă, ci printr-una permisivă și pacifistă, în raporturile cu alte etnii. Având un instinct național cum puține popoare îl au, românii nu-l afișează cu orgoliu, ci ca niște buni creștini ei întorc și celălalt obraz atunci când primesc o palmă și tocmai de aceea, Dumnezeu nu i-a părăsit niciodată.